

українську багатовікову спадщину розглянути в широкому міжнародному контексті, виявити та прокоментувати традиційні явища національної культури як самобутні. Сумцов багато зробив для організації бібліотек і музеїв; він був одним з засновників Харківської громадської бібліотеки (тепер Державна наукова бібліотека ім.В.Короленка). З 1995 р. в Харківському історичному музеї, який є правонаступником Музею Слобідської України, щорічно проводяться Сумцовські читання. У серпні 2004 р. М.Ф.Сумцову була відкрита меморіальна дошка по вул. Університетська, 13, де раніше знаходився один із корпусів університету. Дослідження М.Ф.Сумцова не досягли великого успіху, тому що вони дуже часто суперечать один одному. Таким чином, як теоретик Сумцов не зробив великого внеску в науку, але його дослідження досі зберігають свою цінність як багате зібрання матеріалів, важливе першоджерело і бібліографічний опис.

Наук. кер. – доц. Звагельський В.Б.

ДО БІОГРАФІЇ ІВАНА МІРНОГО

Власенко В.М., к. істор. н., доцент

Минулого року виповнилося 135 років від дня народження активного діяча національно-визвольного руху початку ХХ ст., Української революції 1917-1921 рр. та еміграції міжвоєнного періоду, юриста, журналіста, викладача, нашого земляка Івана Івановича Мірного. Донедавна його ім'я залишалося маловідомим не тільки широкому загалу, але і науковцям. Вкрай невелику інформацію про нього можна знайти в енциклопедично-довідкових виданнях. При цьому вказується, що І.Мірний був родом з Харківщини¹. Лише у некролозі та статтях про померлого, опублікованих у паризькому тижневику "Тризуб", повідомлялося про те, що Іван Іванович народився в одному із сіл Сумського повіту Харківської губернії². Справжнє місце народження нашого земляка поки що невідоме, пошук триває.

Народився Іван Іванович 30 серпня 1872 р. Вищу освіту здобув 1898 р. у Петербурзькому університеті, закінчивши юридичний факультет. Фахову діяльність розпочав у місцевих установах Міністерства фінансів. Спочатку працював податковим інспектором в

Умані, а з 1910 р. – у Києві, згодом очолив відділ Київської фінансової палати. Він був членом українських студентських, громадських і політичних організацій у Києві, зокрема, Товариства “Просвіта”, Українського клубу і клубу “Родина”. Під час Першої світової війни брав участь в акціях “Общества помощи населению Юга России, пострадавшему от военных действий”, що допомагало біженцям з Галичини, був співробітником Комітету Південно-Західного фронту Всеросійського союзу міст.

І.Мірний був членом місцевого осередку Товариства українських поступовців, брав участь у роботі реорганізаційного з'їзду ТУП у березні 1917 р. та наради Української радикально-демократичної партії (згодом перейменована на Українську партію соціалістів-федералістів) у квітні того ж року. На Всеукраїнському національному конгресі (6-8 квітня 1917 р.) його обрали до Української Центральної Ради. Невдовзі за рекомендацією УЦР став заступником губернського комісара Київщини. У жовтні 1917 р. в уряді В.Винниченка він був призначений товаришем (заступник) Генерального писаря, а через місяць обійняв посаду Генерального писаря. З січня 1918 р. І.Мірний – Державний писар УНР³. Про його професійний хист і людські якості згадував на сторінках “Тризуба” Б.Лисянський: *“В поводженні цієї особи – ділово-солідному, але при тім і сердечно-теплому – виявляє себе тип людини, так відмінний від тогочасного складу нашого урядового апарату. В протилежність до характерного для тодішньої революційної доби перегнаного й утрированого зовнішнього “демократизму”, в стилі розмови й манері поводження цієї людини виявляв себе якийсь природний аристократизм, якась органічна, стихійна шляхетність”*⁴.

Після гетьманського перевороту за поданням міністра закордонних справ Дмитра Дорошенка І.Мірний очолив канцелярію Міністерства закордонних справ. З приходом до влади Директорії залишився на цій посаді⁵.

З організацією української делегації на Мирову конференцію у Парижі він був призначений її скарбником. За рішенням Всеукраїнської національної ради у Відні з квітня 1920 р. став речником Міністерства фінансів УНР у Берліні. І в Німеччині І.Мірний активно займався громадською роботою. Був заступником

голови об'єднаних українських організацій та голови Української громади⁶.

З переїздом у 1924 р. до Чехо-Словацької Республіки Іван Іванович став діяльним членом українських емігрантських організацій. Він був секретарем Українського громадського комітету й Українського об'єднання в ЧСР, членом рад Українського товариства прихильників книги й Українського товариства прихильників Української господарської академії в Подебрадах, скарбником Комітету допомоги голодуючим в Україні, членом ревізійної комісії Українського республікансько-демократичного клубу, одним з організаторів та скарбником Союзу українських письменників і журналістів на чужині (крім нього членами Союзу були також уродженці Сумщини О.Олесь та В.Филонович), головним скарбником Всеукраїнського міжорганізаційного конгресового комітету у Празі, очолював канцелярії Українського високого педагогічного інституту ім.М.Драгоманова та Українського інституту громадознавства у Празі. І.Мірний пробував свої сили і на педагогічній ниві. Був асистентом в Українському високому педагогічному інституті ім.М.Драгоманова, написав книгу з історії цієї вищої школи⁷.

Як у часи Української революції, так і в еміграції він залишався членом Української радикально-демократичної партії, очолював її місцевий осередок, обирався до складу ЦК, брав участь у з'їздах, нарадах, закордонному бюро партії. Його товариш по партії Федір Слюсаренко зазначав, що *“чиста гуманність і демократизм не лише на словах, а й на ділі, у зносинах з людьми, у власному житті, повсякчасна відданість українській визвольній ідеї, активність, злучена з безпретензійністю, - ось ті риси, що їх втілював в собі І.Мірний”*⁸.

Восени 1936 р. Іван Іванович захворів на грип, проте продовжував працювати. Ускладнення від хвороби далися взнаки. 17 березня 1937 р. він помер від саркоми лімфатичної системи.

Не менш відомою за чоловіка була його дружина – Зінаїда Валентинівна Мірна⁹ (у дівоцтві Хильчевська, 1875-1950). Вона була членом Української Центральної Ради, кількох громадських і жіночих організацій, у Празі очолювала Український жіночий союз. Через рік після смерті І.Мірного відомий український державний діяч Олександр Шульгин на сторінках *“Тризуба”* писав: *“Коли з Петербургу я приїхав на пам'ятний з'їзд ТУП'у, 25 березня 1917 року,*

я побачив на першій лаві історичної салі Педагогічного Музею дуже гарну й надзвичайно симпатичну пару – Зінаїду Василівну і Івана Івановича Мірних. Вони виділялися своїм виключно інтелігентним виглядом, лагідністю погляду, якоюсь внутрішню привабливістю. Знайомлючися з ними, не знав я, що доля потім так поблизить нас між собою і що стільки років доведеться нам ділити долю-недолю разом, що ці люде стануть такими близькими і милими мені друзями... Все довге спільне життя їх зв'язано з українською національною справою. Вони завжди стояли в центрі нашого національного руху. Ніколи не обмежувалися одніми засіданнями і участю в дебатах, а завжди охоче і сумлінно виконували самі ріжнородні доручення, без огляду на те, присмні вони були, чи ні, великі це були діла, чині...»¹⁰.

Сподіваємося, що ця стаття дасть поштовх до вивчення біографії нашого земляка, депутата першого українського парламенту, міністра уряду, громадського і державного діяча Івана Івановича Мірного. Настав час віддати шану борцям за самостійну, незалежну Україну.

¹Енциклопедія Українознавства. Словникова частина. - Т.4. - Львів: НТШ, 1994. - С.1583; Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. Бібліографічний довідник. - К., 1998. - С.130; Стрельський Г.В. Українські дипломати доби національно-державного відродження (1917-1920 рр.). Біографічний довідник. - К.: ДЕМІД, 2000. - С.24-25.

²Слюсаренко Ф. Світлій пам'яті І.І.Мірного // Тризуб. - Париж, 1937. - №12-13. - С.3-5; Смерть і похорон І.Мірного // Там само. - С.6.

³Верстюк В., Осташко Т. Вказана праця. - С.130.

⁴Лисянський Б. Квітка на урну Івана Мірного // Тризуб. - 1938. - №12. - С.5.

⁵Дорошенко Д. Історія України 1917-1923 рр.: В 2 т. - Т.ІІ. Українська Гетьманська Держава 1918 року. - К.: Темпора, 2002. - С.103; Він же. Мої спомини про недавнє минуле (1914-1920 роки). - К.: Темпора, 2007. - С.262.

⁶Чикаленко Є.Х. Щоденник, 1919-1920 / За ред. В.Верстюка, М.Антоновича. - К.-Нью-Йорк: Вид-во імені Олени Теліги, 2005. - С.320, 368, 492.

⁷Слюсаренко Ф. Вказана праця. - С.4.

⁸Там само.

⁹Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. Бібліографічний довідник. - К., 1998. - С.130. Іноді в історичній літературі Зінаїду Мірну по батькові називають Василівна.

¹⁰Шульгин О. Блаженні чистий серцем (Пам'яті І.Мірного) // Тризуб. - 1938. - №11. - С.7-8.